

TAKLIFNOMALARNING O'ZBEK TILIDAN INGLIZ TILIGA TARJIMASI

Nazarova Charos Danaboy qizi

O'zbekiston Jahon Tillari Universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqola taklifnomalarning o'zbek tilidan ingliz tiliga tarjima qilinish jarayonini tahlil qiladi. Taklifnoma – bu rasmiy hujjat bo'lib, ikki tomonlama muloqotni tartibga soladi va aniq maqsadga yo'naltirilgan xabarnomadir. Maqolada taklifnomalarning lingvistik va stilistik xususiyatlari, tarjima qilish usullari va metodlari, shuningdek, tarjima jarayonida duch kelinadigan muammolar haqida so'z yuritiladi. Taklifnomalarni tarjima qilishda o'zbek va ingliz tillaridagi stilistik farqlar, atamalar va iboralar, shuningdek, madaniy tafovutlar alohida ahamiyat kasb etadi.*

Kalit so'zlar: *taklifnoma, tarjima, ingliz tili, o'zbek tili, stilistika, lingvistika, madaniy tafovutlar, tarjima metodlari, tarjima usullari, rasmiy til.*

Taklifnomalar rasmiy hujjatlarning muhim qismini tashkil etadi va ular ikki tomonlama muloqotda, ayniqsa, biznes va diplomatik sohalarda muhim rol o'ynaydi. Taklifnomalar yordamida bir tomon boshqa tomonga o'z niyatlarini, takliflarini yoki maqsadlarini ifodalaydi. O'zbek tilida yozilgan taklifnomalarning ingliz tiliga tarjima qilinishida tilning aniq va rasmiy uslubini saqlash zarur. Taklifnomaning to'g'ri tarjimasi uning maqsadga muvofiqligini, ravonligini va yuridik nuqtayi nazardan to'g'riligini ta'minlaydi. Taklifnoma tarjimasining muvaffaqiyati ko'p jihatdan tarjimonning til va madaniyatlararo tafovutlarni tushunishiga bog'liq. Bu maqolada taklifnomalarning tilshunoslik va stilistik xususiyatlari, tarjima usullari va metodlari, shuningdek, tarjima qilish jarayonida yuzaga keladigan muammolarni ko'rib chiqamiz.

Taklifnomalar va ularning lingvistik va stilistik xususiyatlari. Taklifnoma rasmiy va o'zaro hurmatga asoslangan hujjat bo'lib, odatda maqsadga muvofiq ravishda qisqa va aniq ifodalangan bo'ladi. Taklifnomalarda ishlatiladigan til qat'iy va rasmiy bo'lishi kerak. Bunday xujjatlarda har qanday ijtimoiy muloqotda bo'lgan ifodalar va muhokamalar o'rniga aniq va qisqa jumlar ishlatiladi. Taklifnomalarda quyidagi lingvistik va stilistik xususiyatlar mavjud:

1. **Rasmiy uslub:** Taklifnomalar odatda rasmiy tilda yoziladi, bunda hurmat va professionalizmni aks ettirish kerak. Ingliz tilida rasmiy va noformal tildan farq qiladigan atamalar va iboralar mavjud, shuning uchun tarjimonning vazifasi ingliz tilidagi rasmiy uslubni to'g'ri aks ettirishdir.

2. **Aniq va qisqa ifoda:** Taklifnomalarda o'qishni osonlashtirish uchun aniq va qisqa jumlar ishlatiladi. Hujjatning maqsadi va mazmuni butunlay tushunarli va ravon bo'lishi kerak. Tarjimon jumalarni uzaytirmaslikka, har bir so'zning maqsadga muvofiqligiga e'tibor qaratishi zarur.

3. *Formal strukturasi*: Taklifnomalarda aniq tuzilma bo'ladi: kirish qismi, asosiy qism va xulosa. Tarjimon taklifnoma tuzilmasini saqlab, har bir bo'limni to'g'ri aks ettirishi lozim.

4. *Maxsus lingvistik atamalar*: Taklifnomalarda yuridik yoki biznes sohasiga oid maxsus atamalar, masalan, "agreement" (shartnoma), "proposal" (taklif) kabi so'zlar keng qo'llaniladi. Tarjimon har bir atama va iborani to'g'ri va aniq tarjima qilishi kerak.

Taklifnomalarning tarjima qilinish usullari va metodlari. Taklifnomalarni ingliz tiliga tarjima qilishda bir necha usullar va metodlardan foydalanish mumkin. Bu metodlar o'zbek va ingliz tillari o'rtasidagi tilshunoslik farqlarini, jumla tuzilishini va madaniy tafovutlarni hisobga olishga qaratilgan.

a) *to'g'ridan-to'g'ri tarjima (literal translation)*: Bu usulda o'zbek tilidagi so'zlar ingliz tiliga to'g'ridan-to'g'ri tarjima qilinadi. Biroq, bu usul faqat so'zma-so'z tarjima qilishda qo'llaniladi, agar so'zlar va iboralar bir xil ma'noni anglatrsa.

b) *erkin tarjima (free translation)*: Bu usulda tarjimon asliyatning aniq ma'nosini saqlab, so'zlarni va iboralarni yangi tilning grammatik va stilistik qoidalariga moslashtiradi. Taklifnoma matnining kontekstiga qarab, ba'zan bu usulni qo'llash tavsiya etiladi.

c) *transpozitsiya (transposition)*: Tarjimon o'zbek tilidagi so'z tartibini ingliz tiliga mos ravishda o'zgartiradi. Bu usul tarjimada aniq ma'no berish va tilni tabiiy qilishda yordam beradi.

d) *ekspansiya (expansion)*: Ba'zi o'zbekcha iboralarni ingliz tiliga tarjima qilishda qo'shimcha so'zlar yoki izohlar kiritish zarur bo'lishi mumkin. Bu usul maqsadli tilga mos ravishda tarkibni to'ldirishni anglatadi.

Taklifnomalarni tarjima qilishda bir necha muammolar yuzaga kelishi mumkin. Asosiy muammolar quyidagilardan iborat:

Madaniy tafovutlar: O'zbek va ingliz tillari o'rtasida madaniy farqlar mavjud, bu esa ba'zi so'zlarning yoki iboralarining to'g'ri tarjima qilinmasligiga olib kelishi mumkin. Misol uchun, o'zbek tilida ishlatiladigan "yaxshi kun" iborasi ingliz tilida to'g'ri tarjima qilinmasligi mumkin.

Huquqiy va yuridik atamalar: Taklifnomalarda ko'pincha yuridik va biznes atamalari ishlatiladi. Ba'zan bu atamalar ingliz tilida to'g'ri tarjima qilinmasligi mumkin. Masalan, "majburiyatlar" so'zi ingliz tilida "obligations" deb tarjima qilinsa ham, yuridik kontekstda bu atama boshqa ma'nolarga ega bo'lishi mumkin.

Jumla tuzilishidagi va grammatik qurilmalardagi farqlar: O'zbek va ingliz tillarining grammatik tuzilishi farq qiladi. O'zbek tilida ishlatiladigan ko'p bog'lanmagan jumalarni ingliz tiliga tarjima qilishda ularni to'g'ri tartibda joylashtirish va grammatik jihatdan to'g'ri qurish zarur.

Rasmiy tilga xos uslub: O'zbek va ingliz tillarida rasmiy uslubda ishlatiladigan ba'zi so'zlar va iboralar farq qiladi. Tarjimon ularning ingliz tilidagi to'g'ri ekvivalentini tanlashi kerak.

Xulosa. Taklifnomalarni o'zbek tilidan ingliz tiliga tarjima qilish jarayoni o'ziga xos qiyinchiliklarga ega. Tarjimonning vazifasi – o'zbek tilidagi ma'lumotni ingliz tilida to'g'ri, aniq va rasmiy tarzda ifodalashdir. Tarjimonlar o'zbek va ingliz tillarining lingvistik, stilistik va madaniy tafovutlarini hisobga olib, har bir taklifnomani ehtiyotkorlik bilan tarjima qilishlari kerak. To'g'ri metodlarni va usullarni qo'llash, jumla tuzilishi va yuridik atamalarga diqqatni qarating. Tarjima jarayonida yuzaga keladigan madaniy va grammatik farqlarni inobatga olish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Jalolov, A. (2011). Tarjima: Tushuncha va asosiy tamoyillar. Toshkent: O'qituvchi.
2. Khoshimov, A. (2018). Tarjimonlikning asosiy usullari. Toshkent: Sharq nashriyoti.
3. Toshpo'latov, M. (2013). Tarjima metodikasi. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
4. Xaydarov, N. (2017). Tarjimaning asosiysi: Amaliyot va nazariy yondashuvlar. Toshkent: Sharq nashriyoti.